

Inkluzív nevelés

Sérülésspecifikus eszköztár értelmileg akadályozott gyermekek, tanulók együttneveléséhez

Írta

Ruttkay Leventéné

Kajáry Ildikó

SULINOVA

Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság
Budapest, 2008

Készült a Nemzeti Fejlesztési Terv Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program 2.1 intézkedés Hát-
rányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségének biztosítása az oktatási rendszerben központi program-
jának „B” komponense (Sajátos nevelési igényű gyerekek együttnevelése) keretében.

Szakmai vezető
KAPCSÁNÉ NÉMETI JÚLIA

Munkacsoport-vezető
LOCSMÁNDI ALAJOS

Témavezető
VARGÁNÉ MEZŐ LILLA

Lektorálta
KAPCSÁNÉ NÉMETI JÚLIA

© Ruttkay Leventéné szerző, 2008
© Kajáry Ildikó szerző, 2008
© Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, 2008

A kiadvány ingyenes, kizárólag zárt körben oktatási céllal használható, kereskedelmi forgalomba
nem hozható. A felhasználás a jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját nem szolgálhatja.

Kiadja az Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság
Felelős kiadó: Kerekes Gábor ügyvezető igazgató
1134 Budapest, Váci út 37.
Telefon: (06-1) 477-3100, fax: (06-1) 477-3136
E-mail: info@educatio.hu
Adatbank: www.sulinovadatbank.hu

Tartalom

1. Az értelmileg akadályozott gyermek eszközhasználatának és játékának sajátosságai	4
2. A funkció és felhasználás területe szerint kategóriákba rendezett eszközök, eszközcsoportok	5
2.1. Tantermi berendezések	5
2.2. Taneszközök	6
2.2.1. Tankönyvek, munkafüzetek, feladatgyűjtemények	6
2.2.2. Füzetek	7
2.2.3. Számítástechnikai eszközök	7
2.2.4. Képességfejlesztő szoftverek	7
3. Ajánlott taneszközök (játékeszközök) az értelmileg akadályozott tanulók oktatásának-nevelésének megsegítésére	8
4. Irodalom	54

1. Az értelmileg akadályozott gyermek eszközhasználatának és játékának sajátosságai

A tanulási folyamatok aktivitást igénylő konstruktív tevékenységi formák. Az ezt segítő, legmegfelelőbb eszközök kiválasztása komoly felelősség a kisgyermekkel foglalkozók számára. A fejlesztő és taneszközöknek egyszerre kell megfelelniük több célnak: a fejlesztést segítő didaktikai, az érdeklődést felkeltő és fenntartó motivációs és a nem elhanyagolható esztétikai érzéket felkeltő céloknak.

Amennyiben a gyermek fejlesztéséhez megfelelő eszközöket választottunk, azok a fenti céloknak megfelelnek, és az értelmileg akadályozott gyermekek fejlesztését, tanítását eredményesebben végezhetjük.

A játék a gyermeki fejlődés egyik legáltalánosabb tevékenysége. Olyan cél és kényszer nélküli tevékenység, amelyet a cselekvés iránti odaadó magatartásmód, valamint a cselekvésben talált öröm, jókedv élménye jellemez. A játék már nagyon korán megjelenik a gyermeki fejlődésben, és annak hatása a személyiségfejlődésben később nagy jelentőséggel bír. A játékban megnyilvánulnak a gyermeki fejlődés leglényegesebb változásai. Fontos kérdés, hogy a gyermek ezeket a változásokat átéli-e, és hogyan, tehát „tud-e játszani”.

Az értelmileg akadályozott kisgyermek játékfejlődése is – miként egyéni fejlődésmenete – az egészséges fejlődés modelljétől jelentősen eltér, ami a vele foglalkozókat fontos szempontok figyelembevételére készíti.

A szakmai vita a fentiekről több fontos következtetéssel lezárult. Ma már nem kétséges, hogy a közép-súlyos értelmi fogyatékosoknak megvan a „játéktanulási képességük”, azonban ez sok egyéni vonással, az alábbi változatos jellemzőkkel valósul meg:

A játéktanulás egyes fázisait lényegesen (évekkel) később érik el.

A korábbi fejlődési formáknál hosszabban megmaradnak, és gyakran később visszacsúsznak ezekhez. Kevés kreativitást és originalitást találunk játékukban.

Összességében kevesebbet játszanak társaiknál.

Játékukban megfigyelhető a spontaneitás szűkössége, a passzivitás, a szétszórtság.

A fenti játékfejlődés hiányai, zavarai a nevelésben is jelen vannak.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a gyerekek, akik nem vagy rosszul tudnak játszani, gyógypedagógiai eljárással játékra nevelhetők, játékra taníthatók. Ennek a játéknak részben erősen fejlődést bepótoló, részben elősegítő szerepe van. Ezek lehetnek:

A játékban az örömszerzéstől kísért sokszor begyakorolt készségek hatásosan megmaradnak a játékon kívüli helyzetekben is.

Megváltozik a gyermek beállítottsága a tárgyakhoz, személyekhez, a magatartási zavarok következményei csökkennek, a gondolkodási passzivitás oldódik.

A játékban a környezet tárgyairól, jelenségeiről szereznek tapasztalatokat, és ez számukra a tanulás legalkalmasabb módja

Egész személyiségükre befolyással van a játék azzal, hogy megtanulják, hogyan kell rendezett módon aktívnak lenni, a dolgokra vagy a társra figyelni, a cselekvésben tudatosan részt venni, bizonyos célokat elfogadni és azok elérésére törekedni.

Összegezve elmondható: a játék az egész személyiség szociális és munkaképességének fejlődését van hivatva elősegíteni.

Az értelmileg akadályozott gyermekek oktatása és nevelése során a fent leírtak alapján is kitűnik, hogy a játék és játékeszközök kitüntetett szerepet kapnak. Az alábbi javasolt taneszközök nagy részét játékeszközök teszik ki, mivel a kívánt célt többek között a játékon keresztül érhetjük el a tanulási folyamatok során.

Nem tartalmazza a szükséges eszközök jegyzéke azoknak a mindennap használatos tárgyakkal a sorát, amiket a kisgyermek általában észrevétlenül megtanulnak helyesen használni. Az értelmileg akadályozott gyermekeknek meg kell tanítani az eszközhasználatot a legegyszerűbb esetekben is, pl. étkezésnél a kanál vagy a pohár használatát.

Elmondhatjuk, hogy az értelmileg akadályozott gyermekek tanításához nagyon sok tárgyi segítségre (szemléltetésre) van szükség. Ezek:

A köznapi élet tárgyai

Játékeszközök

Az oktatást segítő szemléltetőeszközök

Speciális taneszközök (ezek használatára akkor kerül sor, ha a figyelmi állapotot, pl. a látási figyelmet különleges füzet használatával kell kompenzálni, a kéz manipulációs zavarainak leküzdéséhez különleges íróeszközök szükségesek stb.)

Technikai eszközök, pl. számítógép, valamint az audiovizuális eszközök (szerepük kiemelten a motiválásban és a szocializáció megsegítésében van)

Szeretnénk ráirányítani a figyelmet arra, hogy az általunk javasolt eszközök részképesség-kiesések esetén is megfelelő használattal jelentős segítséget nyújthatnak a deficit csökkentésére (pl. diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia esetében).

A jegyzékünkben szereplő eszközök használata nagyon sokféle lehet. A pedagógus kreativitása és tudatossága az elsődleges funkción túl minden eszköznek többfunkciót adhat, és ezzel megsokszorozhatja a rendelkezésére álló szemléltetőeszközöket.

A funkcionális eszközök besorolása az alább felsorolt eszközök esetében a lehetőségek egyik megközelítését fedi. Egy-egy eszköz több fontos funkciót is betölthet, más hasonló célú eszközzel helyettesíthető. Ami nem kerülhető ki, és ami az értelmileg akadályozott gyermekek oktatásának, nevelésének elsőrendű célja: a gyermek meglévő képességeinek minél intenzívebb fejlesztése, illetve a hiányzó képességek kialakítása.

Reményeink szerint a javasolt eszközök nemcsak az értelmileg akadályozott gyermekek oktatásában jelenthetnek segítséget, de örömforrás és segítség lehet a velük együtt nevelt társaiknak is.

Az alább ismertetett taneszközök (szerencsére a folyamatosan bővülő) kínálat egy kis szeletét képezik. Az általunk készített taneszközjegyzék a funkcionális területeket próbálja számba venni, és arra irányítja a figyelmet, hogy általában a sajátos nevelési igényű, értelmileg akadályozott gyermekek mely területen igényelnek különös figyelmet képességeik mind teljesebb kibontakoztatásához.

2. A funkció és felhasználás területe szerint kategóriákba rendezett eszközök, eszközcsoportok

2.1. Tantermi berendezések

A tanév során napjaik jelentős részét a gyermekek az iskolában töltik, ezért nagyon fontos az iskola épületének, környezetének (udvar, kert, játszótér) és a tantermek megfelelő kialakítása.

Az értelmileg akadályozott gyermek kezdetben, az ismeretlen környezetben bizonytalanul tájékozódik. A tájékozódást segítő jelekkel, egyéni megsegítéssel ez az idő lerövidíthető, és fokozatosan bővíthető a felfedezett terület.

A kert, játszótér berendezései lehetőleg adjanak lehetőséget a balesetmentes, változatos mozgásformák biztosítására.

A tanterem berendezésekor figyelembe kell venni, hogy a tanórák során a sajátos nevelési igényű gyermek állandó odafigyelést igényel az órát vezető pedagógustól, általában más (esetleg több) eszközt használ. Ennek érdekében hasznos a mozgatható, állítható egyszemélyes tanulóasztal, és feltétlenül szükséges az ergonómiai szempontokat is figyelembe vevő szék, ami megfelel a tanuló testméretének. A tanterem olyan részén célszerű az elhelyezés, ahol viszonylag ingerszegény a környezet, a gyermek a feladataira koncentrálhat, figyelmét nem vonja el más, akkor lényegtelen és mellékes körülmény (ne üljön pl. ablak mellett, mert az elvonhatja a figyelmét, stb.).

Fontos megjegyezni, hogy az értelmileg akadályozott tanuló a táblán is nehezen tájékozódik. Nem várható el tőle, hogy az egyszerre több utasítást tartalmazó táblaképen eligazodik segítség nélkül, szükséges külön ráirányítani figyelmét a rá vonatkozó információra, feladatra.

A tanulási folyamat sikerességének fontos szereplője a pedagógus. Az értelmileg akadályozott gyermek különlegesen érzékeny a nonverbális jelekre, a felé irányuló megnyilatkozásokra, ezért a pozitív példa és a felé irányuló pozitív érzelmi megnyilvánulások megsokszorozódnak. Nagyon hasznos az oktatásban kihasználni azt a tulajdonságukat, hogy nevelőjük gesztusait, mozdulatait próbálják hűen követni.

A későbbiekben ezt a tulajdonságot figyelemfejlesztésre, koncentrációs gyakorlatok, utánzómozgások végzésénél jól használhatják.

Fontos – az osztály klímája szempontjából – a közös napkezdés, az ismerős cselekvések rendszeres, ismétlődő sorozata, a rituálék kialakulása és gyakorlása, biztonságérzésüket, otthonossági érzésüket ez nagyban segítheti (minden nap az időjárással, a naptár megtekintésével kezdődik, közös éneklés, versmondás is jó hatással lehet, stb.).

2.2. Taneszközök

Mint arra többször utaltunk, a taneszköz fogalma szélesebb az értelmileg akadályozott tanulók esetében, mint általában más tanulóknál.

Minden általuk használt eszközt egyedileg kell kiválasztani, meg kell tanítani helyesen használni.

Eszközgyűjteményünk kiter a fontosabb, általában használt eszközökre (ceruzafogó, csúszáságtlító fólia, balkezes eszközök stb.).

A szemléltető képek nagy számban használatosak a tanórák során, a képek rögzítésére, az összetartozás biztos jelzésére a rögzítő gyurma, a mágnes jól bevált, a gyermekek is könnyen megtanulják használatukat.

2.2.1. Tankönyvek, munkafüzetek, feladatgyűjtemények

A tanulóévek első időszakában a gyermekek nem tudják jól kezelni a tankönyveket, füzeteket, ebben az időszakban a feladatlapok, a munkalapok, írólapok praktikusabbak, használhatóbbak.

Általában fontos megjegyezni, hogy a feladatlapok egyszerre csak egy (vagy kevés) feladatot tartalmaznak, a feladat megoldása után kapjon új feladatot a gyermek.

Az feltétlenül fontos körülmény, hogy az értelmileg akadályozott gyermek nem tudja a többségi tanulók által használatos könyveket, füzeteket megfelelő módon használni, ezért célszerű, ha a pedagógus a tananyagnak megfelelő feladatlapot állít össze, illetve használja az értelmileg akadályozott gyermekek számára készült, szerencsére egyre bővülő, esztétikus tankönyveket, munkatankönyveket, feladatlapokat, amik a fent jelzett kritériumoknak megfelelnek.

Az alábbiakban néhány, már használatban lévő tankönyvet ismertetünk (a felsorolás nem tartalmazza a teljes tankönyvkínálatot), de a Nemzeti Tankönyvkiadó és más kiadók is folyamatosan bővítik kínálatukat.

Szabó Borbála – Kis Tiborné – Wágner Pálné – Ruttkay Leventéné: *Fejlesztőlapok I. Képességfejlesztő feladatok az általános iskola 1–2. csoportja számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 1998.

- Kocsis Lászlóné – Rosta Katalin: *Ez volnék én? Testséma-fejlesztő feladatlap-gyűjtemény*. Logopédia Kiadó 2004.
- Ammerné Nagymihály Emília – Balázné Fige Ilona: *Beszédfejlesztés és környezetismeret I. Feladatlapok*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 2000.
- Ammerné Nagymihály Emília – Balázné Fige Ilona: *Beszédfejlesztés és környezetismeret az általános iskola 3–4. csoportja számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 2000.
- Ammerné Nagymihály Emília – Balázné Fige Ilona: *Beszédfejlesztés és környezetismeret Feladatlapok az általános iskola 3–4. csoportja számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 2000.
- Alpár Balázné: *Az olvasás-írás elemei 3–4*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 2000.
- Alpár Balázné: *Olvasás-írás 5. Feladatlapok*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 2002.
- Rónai Judit – Soltészné Bencsik Ilona – Velkeyné Gál Zsuzsa: *A számolás-mérés előkészítése 1–2. A számolás-mérés elemei 3*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 2000.
- Rónai Judit – Soltészné Bencsik Ilona – Velkeyné Gál Zsuzsa: *Számolás-mérés 5*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 2002.
- Alpár Balázné – Pongrácz Mária – Ruttkayné Bakay Erzsébet: *Környezet- és egészségvédelem az általános iskola 5–6. csoportja számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 2002.
- Kapcsáné Németi Júlia: *Életvitel és gondozási ismeretek 5–6*. Műszaki Könyvkiadó. Budapest, 2002.
- Kapcsáné Németi Júlia: *Életvitel és gondozási ismeretek 7–8*. Munkafüzet. Műszaki Könyvkiadó. Budapest, 2002.
- Kapcsáné Németi Júlia – Mihók Sándorné – Szabó Imre: *Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 7–8*. Műszaki Könyvkiadó. Budapest, 2002.

2.2.2. Füzetek

Kiválasztásukhoz a taneszköz-felsorolásban javaslatot teszünk.

2.2.3. Számítástechnikai eszközök

Az ajánlott eszközök a részletesen közölt felsorolásban találhatóak.

2.2.4. Képességfejlesztő szoftverek

A kereskedelemben megjelenő (játék- és oktató) szoftverek segítségével megfelelő felkészítés és a fokozatosan bővülő használat során több célú fejlesztés megvalósítható, ezért használatukat egyéni elbírálás alapján javasoljuk.

3. Ajánlott taneszközök (játékeszközök) az értelmileg akadályozott tanulók oktatásának-nevelésének megsegítésére

Az auditív figyelem és differenciálóképesség fejlesztésére szolgáló, a mindennapi tájékozódást segítő zörejek felismerésére és az auditív emlékezet fejlesztésére alkalmas audiovizuális eszközök:

– Állathanglottó

– Hangtörténetek

– Családi hangok lottó

- Hangfelvételek (saját hang felismertetése)
- CD, kazetta, szoftverek

A ritmusérzék fejlesztéséhez (taktilisan, vizuálisan és akusztikus úton érzékelt ritmusok felismerésére) szükséges célzott hangszercsoport:

- Változó nagyságú dobok, cintányérok és egyéb ritmushangszerek
- Óvodai ritmuskészlet (30 db hangszer)

Lehetőség szerint minden tanuló számára biztosítsunk eszközöket!

A hangszín differenciálásához és reprodukálásához közelítő hangmagasságú eszközök:

- A hangszín-differenciálást biztosító fúvós, ütős, fúvós-billentyűs hangszerek
- Csengőlapok, harangjátékok, ritmusfa, csettegő, metalofon

A beszédhallás fejlesztéséhez, alakításához szükséges auditív eszköz:

– Erősítő, mikrofon

Akusztikus ingereket keltő és hallási figyelmet fejlesztő eszköz:

– Ujjcintányér, műanyag kézi csörgő, rézcsengő, triangulum
– Lehetőség szerint minden tanuló számára biztosítsunk eszközöket.

Hallási diszkriminációt fejlesztő auditív eszköz, ritmuskeltő eszköz:

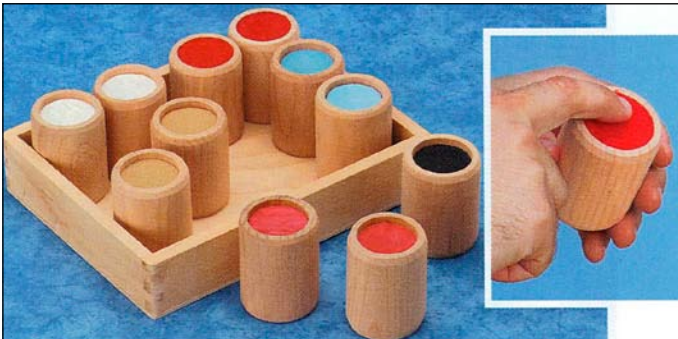
– Ujjcintányér, cintányér 12 cm tornadob, csörgődob, ritmusfa, metalofon, tépőzáras csuklócsörgő

Az auditív észlelés fejlesztését biztosító vizuális, auditív eszköz:

– Világunk hangjai kazetta, magnetofon, zenés, verses kazetták

Taktilis észlelés fejlesztésére alkalmas eszközök:

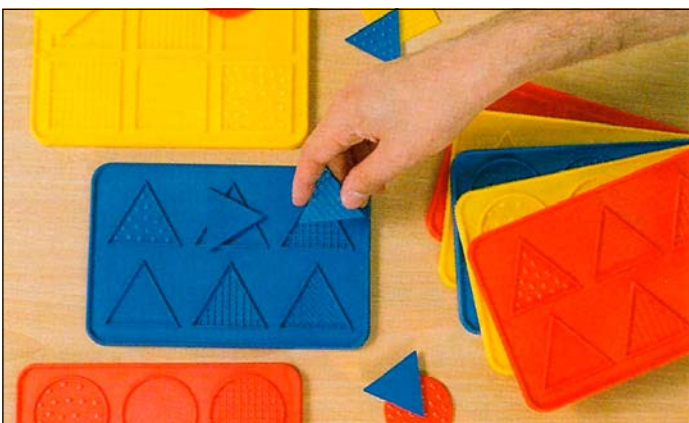
– Tapintsd meg, és párosítsd!

– Tapintási/vizuális stimulátor 1.

– Tapintási/vizuális stimulátor 2.

– Érzékelő-, fejlesztőjátékok

Fejlesztő eszközök és -játékok speciális változatai a szín-, forma- és térészleléshez:

– Tangram mozaiktábla

– Alaksorozat

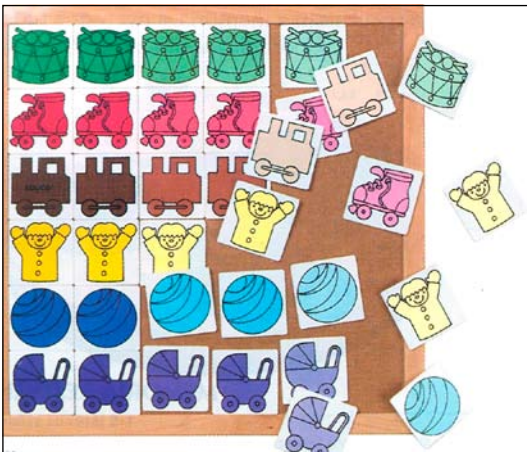
– Geokebab

– Színdominó, mozaikjáték, színkontrasztos formapuzzle, építőkocka, egyeztető játékok, makettek

A vizuális észlelés, az alakítás, a formaállandóság fejlesztésére alkalmas eszközök:

– Színárnyalatok

– Formák 1.

– Formák 2.

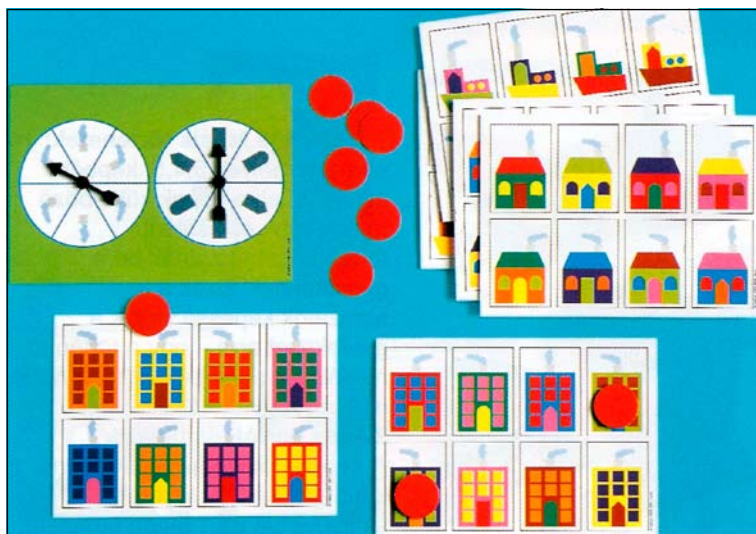

– Geffner-formák és -vonalak, mi a különbség lottó, ellentétek

– Sziluettek

A vizuális, akusztikus figyelem és emlékezet fejlesztésére, az élővilág és a közvetlen környezet képei és hangjai megismerésére alkalmas eszközök:

- Irány és formák

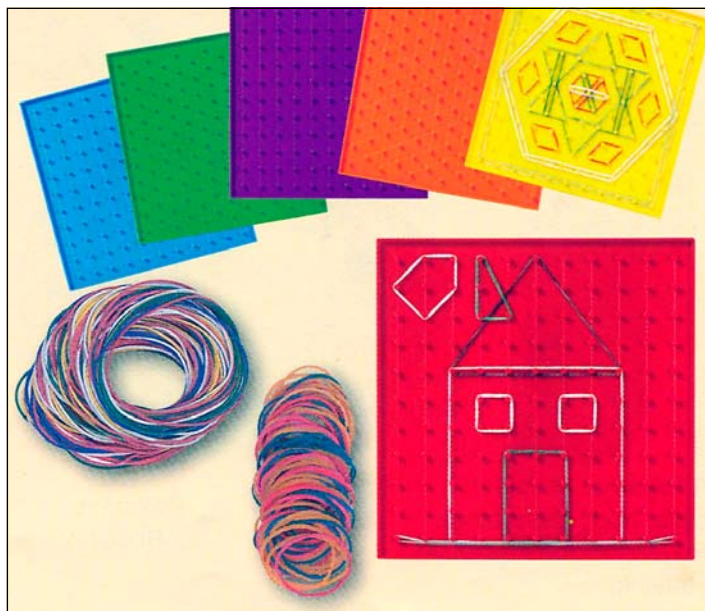
- Színesrúd-készlet, faliképek az évszakokról, 4 évszak lottó
- Gyümölcsdominó, „Mi a párja” dominó

Vizuomotoros koordinációt fejlesztő eszközök:

- Számítógép és nyomtató, vetítívászon, fényceruza, diavetítő

A vizuális figyelem fejlesztését előmozdító, vizuális és elektronikus eszközök:

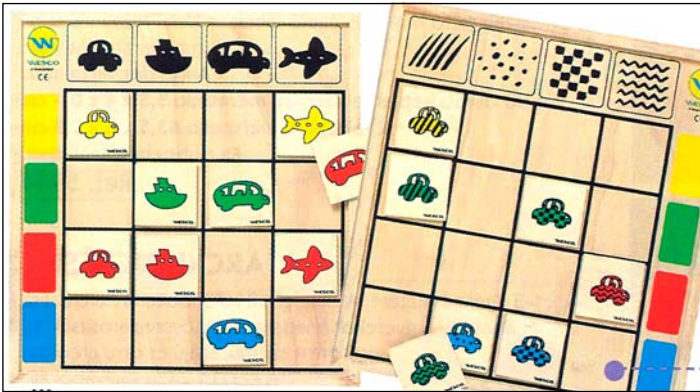
- Szivárvány geotáblák

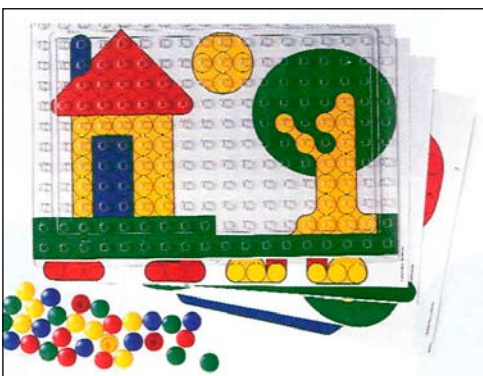
- Írásvetítő, vetítívászon, fólia, diavetítő

A vizuális emlékezet fejlesztését segítő eszközök:

– Járművek színei

– Falitáblás maxi colredo

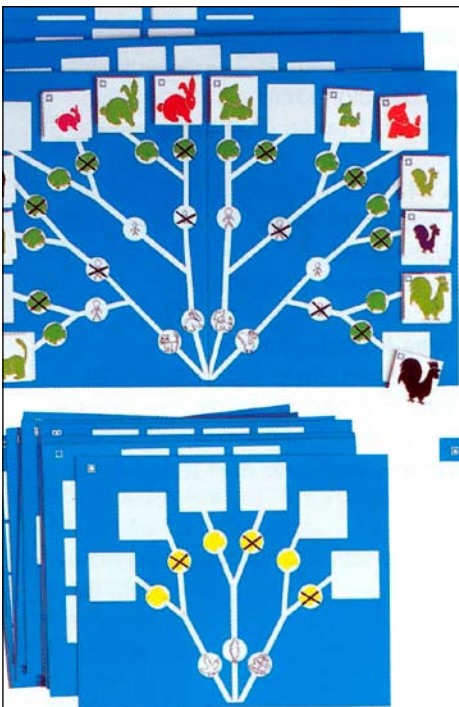

– Puzzle, Memory

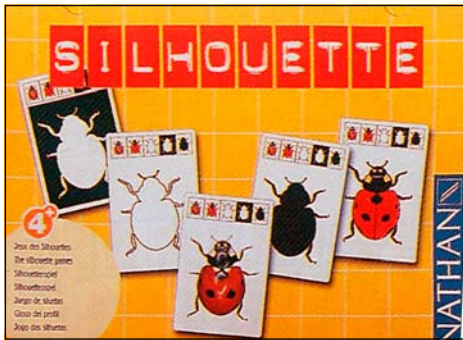
– Építő- és konstruktív játékok

A vizuális differenciálóképesség fejlesztését elősegítő eszközök:

– Kék logikai készlet

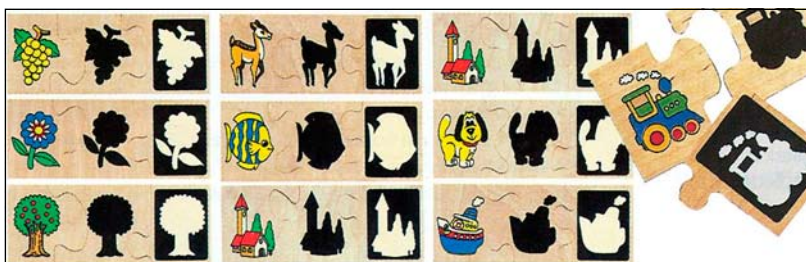
– Árnyképkirakó

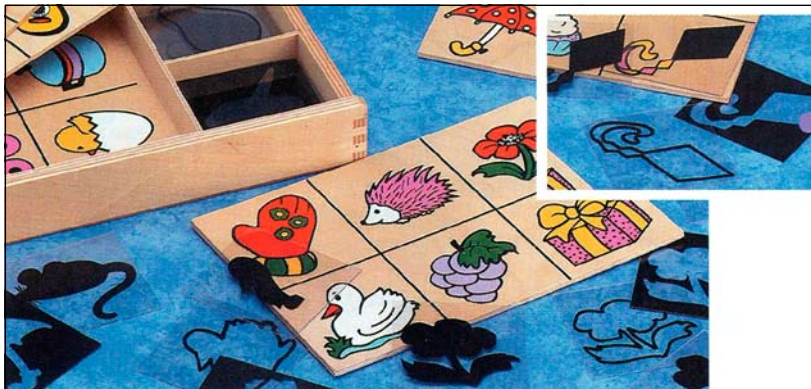
– Alak- és formaállandóságot fejlesztő eszközök

Az alak-háttér konstanciát kialakító eszközök:

– Kontrasztok és árnyékok

– Lottórajz

A szemmozgás fejlesztésére alkalmas munkaeszköz:

– Nézőpontok

A szem-kéz koordináció fejlesztésére alkalmas eszközök:

– Totemépítő

– Mértani alakzatok

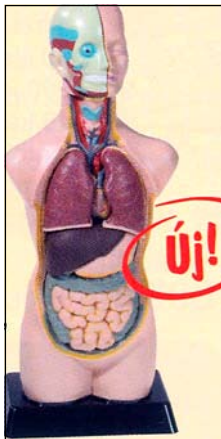
– Bábkészlet, paraván

A testséma, a lateralitás kialakítására, fejlesztésére, a testfogalom kialakítására, megerősítésére alkalmas eszközök:

– Testsémák

– Mini torzó

- Nagy tükör
- Arcpuzzle (fiú-lány)
- Testpuzzle (fiú-lány)
- Kéz, láb, testrészek, mozgatható, beállítható bábuk

A tájékozódóképesség fejlesztését segítő, hangot adó, különböző méretű sporteszköz:

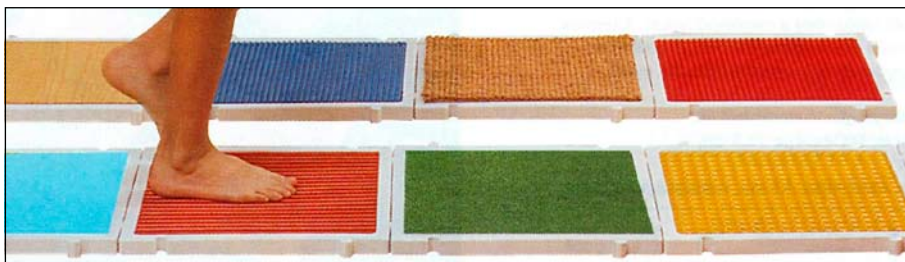
- Különböző méretű csörgőlabdák

A látás, a hallás, a tapintás, íz, szag érzékelésére alkalmas tanulókísérleti munkaeszközök:

- Tapintható kezek

- Tapintható lapok

– Megfogható formák

– Öt érzékszerv játék

- Manó élővilág, Manó kaland, Manó muzsika (CD-k)
- Csörgők, dobok
- Cintányérok, ritmusfa, érzékelőtábla, tüskelabda, labda különböző anyagokból

Az időrelációkban való tájékozódás fejlesztésére alkalmas eszközök:

– Hogyan történt (képsorozatok)

– Macis történetek (képsorozatok)

– Időszalag, óra, képek

A reprodukciós képességet fejlesztő eszközök:

– Fajáték építőkocka

– Színes építőkocka

– Építőjáték (nagy)

– Építőjáték (közepes)

– Építőjáték (kicsi)

– Szerelő-építő játék

- Mágneses kirakó, építőkocka, lego
- Minden gyermek számára szükséges a változatos és kellő számú eszköz!

A megfigyelőképesség fejlesztését segítő eszközök:

- Bambino

- Memóriajáték (falapokon)

– Órák és zászlók

– Ellentétek dominó

– Szimbólumok

- Képek, fóliák a megfigyelőképesség fejlesztésére
- Hibakeresés
- Hiánypótlás

Az egyeztetés gyakorlására alkalmas eszközök:

– Otthon

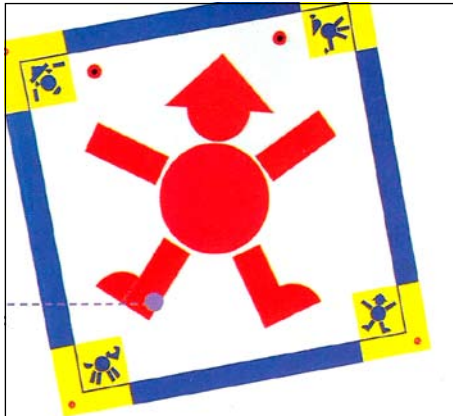
– Számkártya, betűkártya, Memory

A forma, kiterjedés és a színek egyeztetése megismertetésére, elemi tapasztalatok megszerzésére alkalmas speciális eszközök:

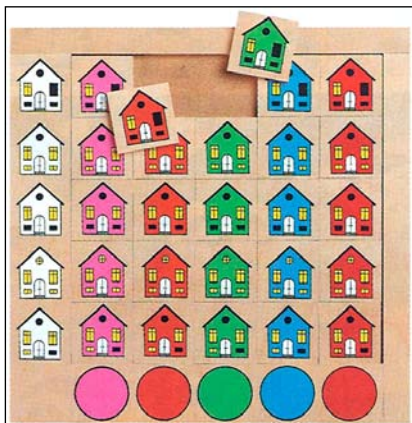
– Maci szimbólum

– Mágneses tábla

– Házak

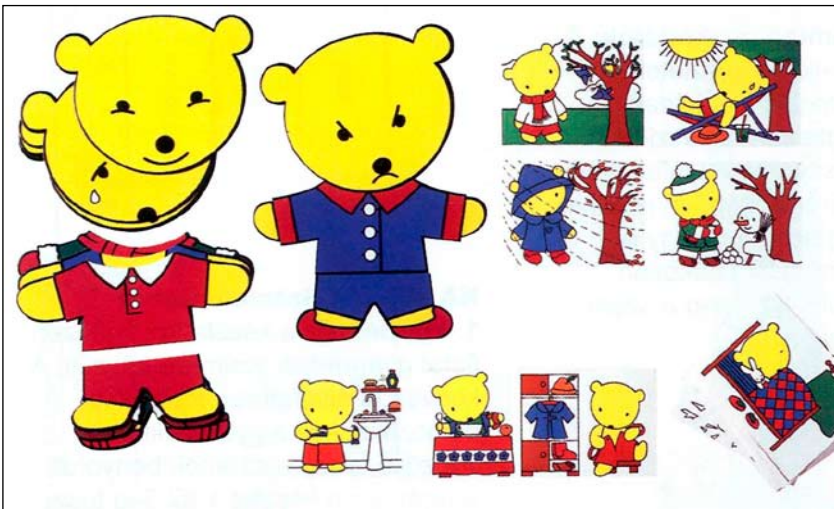
– Találd meg a színesét!

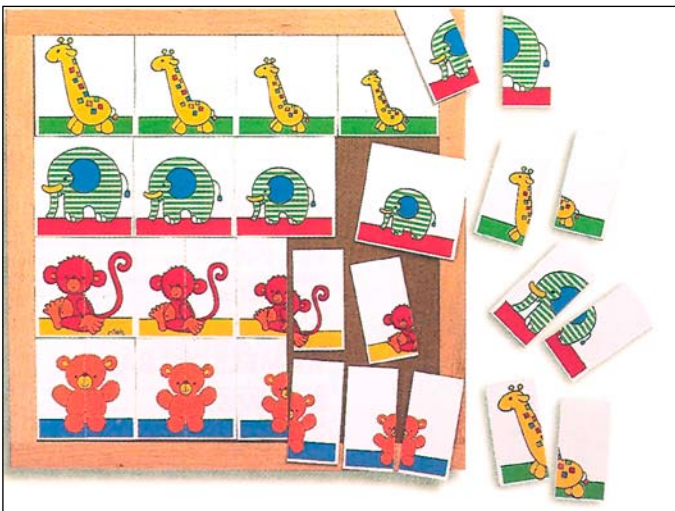
– Minimat, logikai készlet

Az ok-okozati kapcsolatok megértésére, szemléltetésére alkalmas eszközök:

– Mackók beszélgetnek minket

– Méretrendező

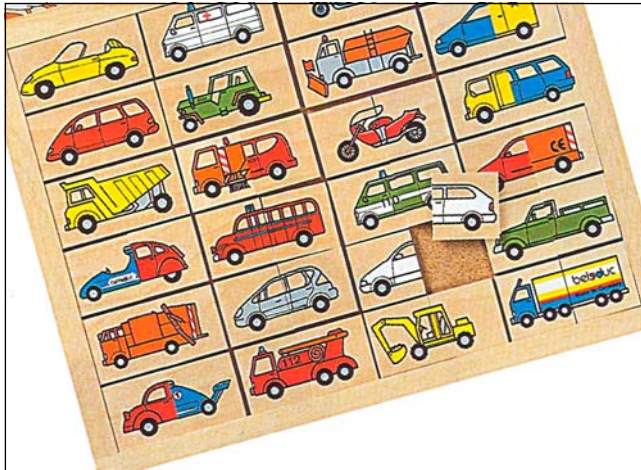

A fogalmi gondolkodást megalapozó készségek fejlesztésére alkalmas speciális eszközök:

– Állatok logikai kirakó

– Járművek logikai kirakó

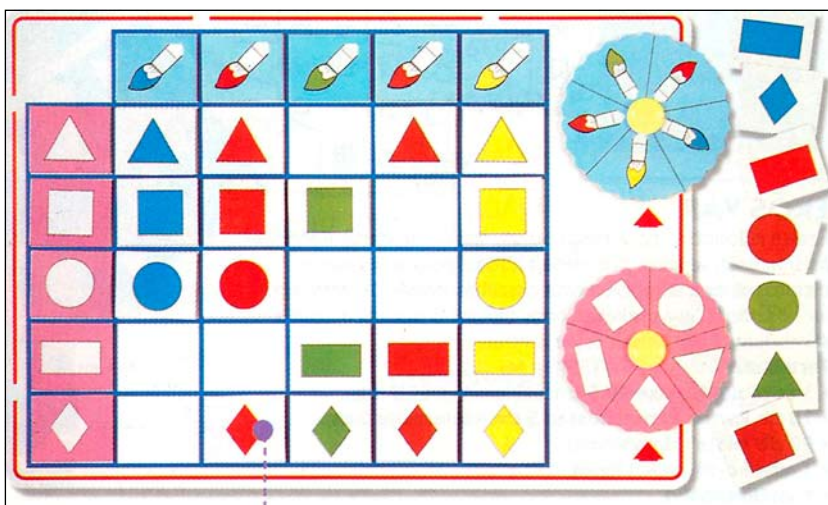

– Gyűjtsd össze!

Rész, egész viszonyának elemzésére, növények megjelenítésére alkalmas vizuális eszközök:

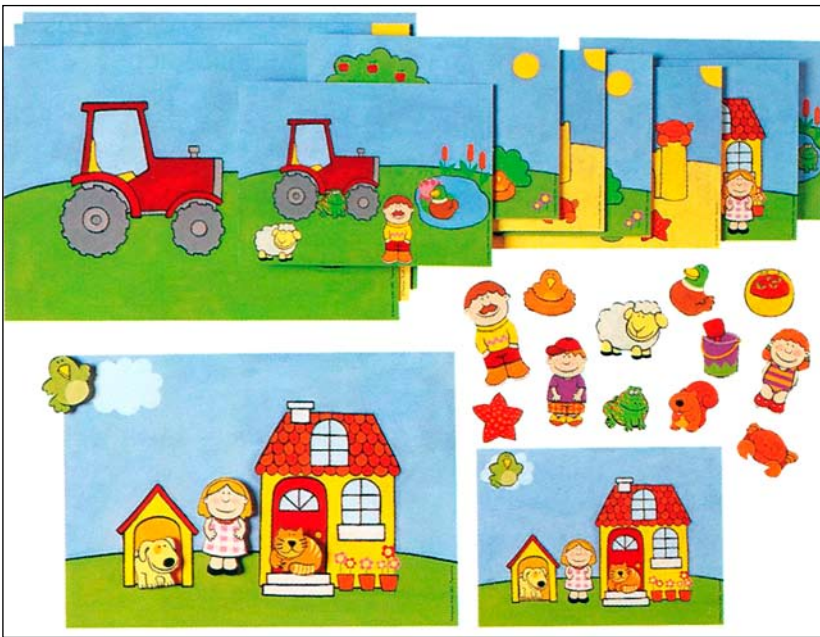
– Logika

– Almafa virág, termés-virág (makettek)

A téri tájékozódóképesség fejlesztésére alkalmas tanulói munkaeszközök:

– Topoprímo

– Kötélgíyó, mászóháló, Ayres-háló, körlaphinta, függő billenőhinta, papírtégla, alagút, henger

A térszemlélet fejlesztésére alkalmas tanulói munkaeszközök:

– Tájékozódás a térben 1.

– Montessori-játékok, terepaszta, tükörcép társasjáték

– GIGO fejlesztő építőjáték

A téri tájékozódás, a síkban tájékozódás és a térbeli viszonyok kialakítása fejlesztéséhez szükséges auditív, audiovizuális eszköz, speciális tornaszer, sportszer:

– Tájékozódás a térben 2.

- Geometriai alakzatok
- Terepszőnyegek, ugróiskolát ábrázoló szőnyeg, szimulációs közlekedési szoftver

A sorrendiség szemléltetésére alkalmas munkaeszköz:

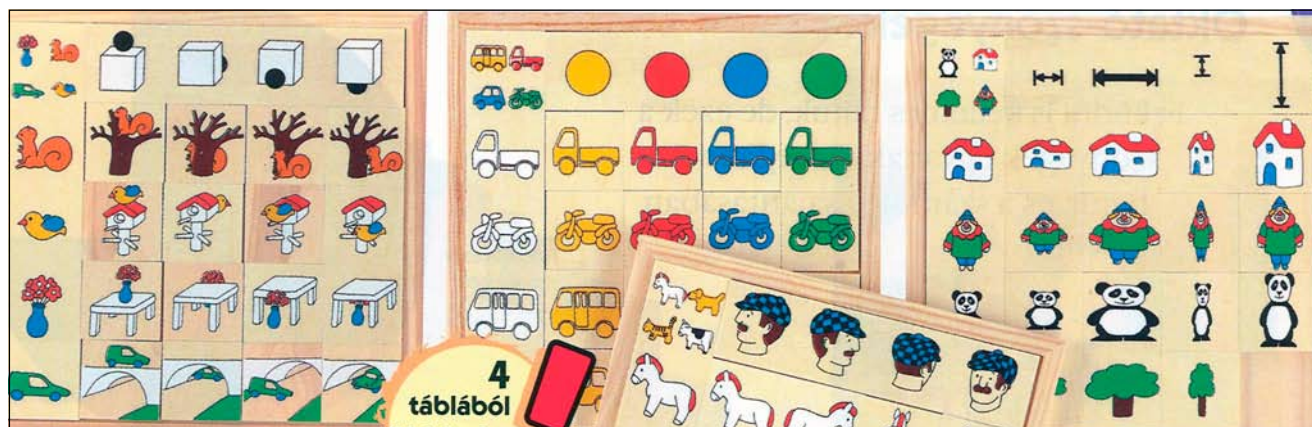
– Helyzetmegjelölés

– Számegyenes, számkártya, betűkártya

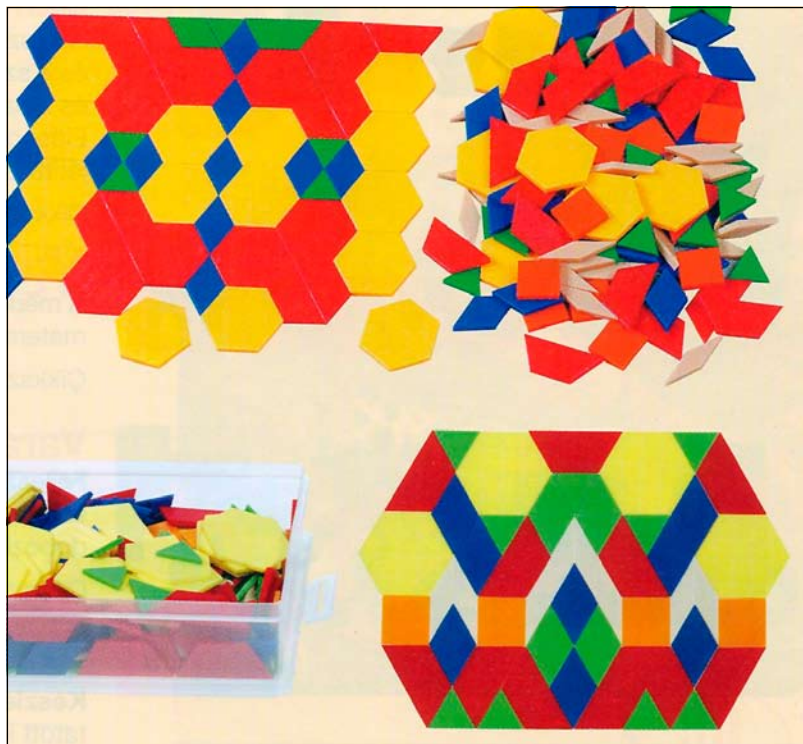
A térpercepció, a térbeli viszonyok észlelésének fejlesztésére alkalmas speciális terápiai eszközkészlet:

– Melléknevek és helyzetmegjelölés

– Előtte-utána puzzle

– Kirakó geometriai formák

– Látványos geometria

– Szétszedhető műanyag testek sorozata

A számlálási készség kialakítására alkalmas, vizuálisan jól megkülönböztethető tanulókísérleti eszköz és vizuális információhordozó:

- Játékpénz
- Változatos, esztétikus, megfelelő méretű színes tárgyak

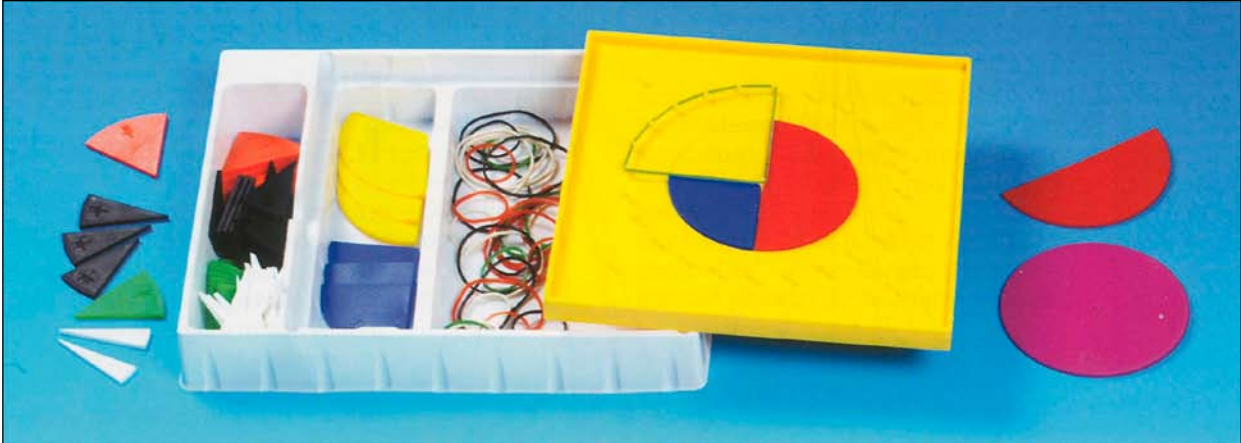
A számolási készség írásbeli megjelenítésére alkalmas munkaeszköz:

- Speciális négyzethálós füzet három méretben

A rész és egész viszonyának érzékeltetésére, törtfogalom kialakítására alkalmas speciális eszköz.

A törtek értelmezéséhez szükséges módosított tanulókísérleti és munkaeszköz:

- Törtkorongkészlet

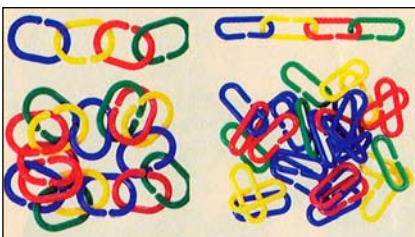
- Törtdoboz, a „Barátom a tört” módosított változata

Az algebrai alapozó szakaszban a szám- és mennyiségfogalom kialakítására, a nagyságviszonyok, a sorba rendezés előkészítésére alkalmas, tapintható szemléltető eszköz:

- Színes gombok

- Számolókapcsok

- Minimat készlet (tárgydoboz)
- A számfogalom kialakítására alkalmas golyós számológép

A számkép felismerésének gyakoroltatására alkalmas nagyméretű, tartós, valamint számolási műveletek bemutatására, alkalmazására speciális és/vagy adaptált munkaeszköz és demonstrációs eszköz:

– Abakusz

– Több méretű dobókocka, dominó, rögzíthető, állítható faeszköz a bontás végeztetéséhez
 – Faeszköz az 5-ös számkörben végzett pótláshoz

Számjegy és mennyiség egyeztetésére és felismerésére alkalmas nagyméretű, nagyobb fizikai igénybevételt bíró eszköz:

– Számoló mackók

– Mackómérleg

– Dominó, dominó, kártya, társasjáték, játéknymda

A számjegyek írására alkalmas, nagyobb igénybevételt bíró speciális és/vagy adaptált munkaeszköz:

- Számkockák műanyagból vagy fából
- Számjegyek műanyagból vagy fából
- Számjegysablon, számbélyegző nagy fogantyúval

A zsebszámológép használatának elsajátíttatására alkalmas vizuális és elektronikus eszköz:

- Nagyméretű számokat kijelző, nagy nyomógombos zsebszámológép

Ujjfestéshez alkalmas testkímélő munkaeszköz:

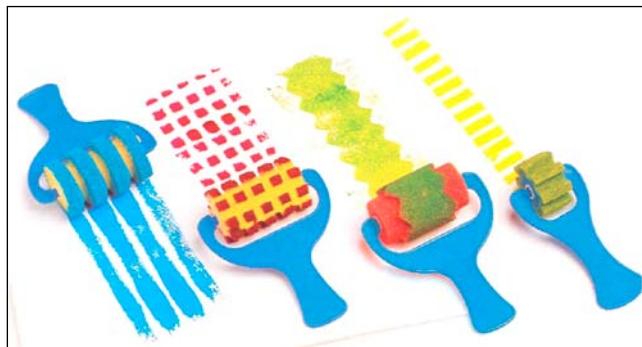
- Ujjnyomda

- Festékroller
- Szivacsnyomda

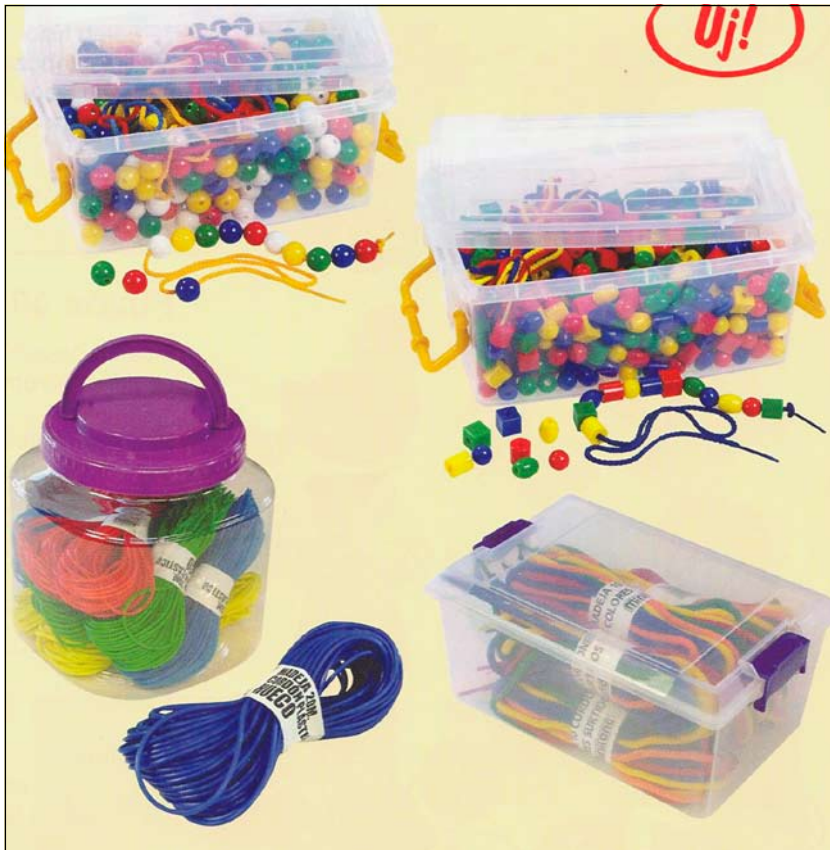

- Testbarát festék

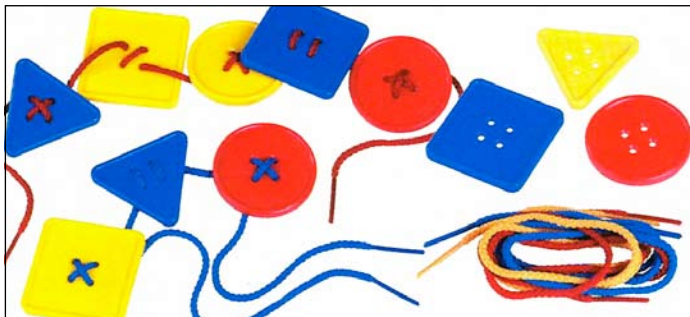

A finommozgás fejlesztésére alkalmas eszköz, építő- és konstruáló játékok:

– Fűzhető gyöngyök

– Cérnák, gombok

– Manipuló

– Fűzős állatok

– Hablabdák, érzékelőjátékok, mozaikjátékok, építőjátékok, (Lego, KAPLA stb.)

Az író-rajzoló mozgás fejlesztésére alkalmas különböző nyomvastagságot hagyó íróeszköz, gyúrható anyagok:

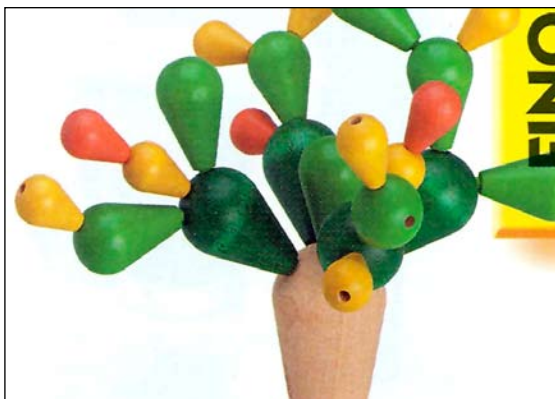
- Vastag színes ceruzák, vastag filctollak
- Színezett gyurmakészlet
- Zseníliafonal

A finommotorika fejlesztéséhez (opponációs, fogás, csípés, tépés, fűzés) szükséges munkaeszköz:

– Fűzőcske

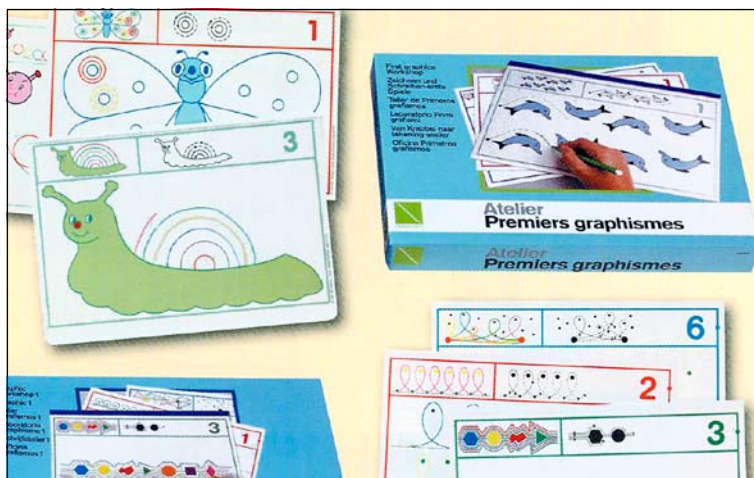
– Mikado kaktusz

– Montessori-készlet, csipeszek, gyöngyök

Az íróeszköz fogását, tartását, a vonalvezetés kivitelezését segítő eszközök:

– Írás-előkészítő

– Kövesd a vonalat!

– Műanyag ceruzafogók, tollfogó, krétafogó

– A rossz mozgáskoordinációjú gyermekek számára nagyobb méretű, szélesebb sortávolságú, erősebb nyomatékú eszközei:

– Széles sortávolságú erős nyomatékú írólapok

– Széles sortávolságú erős nyomatékú vonalas füzet

– Széles sortávolságú erősebb nyomatékú háromvonalas füzet

Kéz-láb finommozgások fejlesztését biztosító játékok:

– Ugróiskola

Szem-kéz koordinációt fejlesztő eszköz:

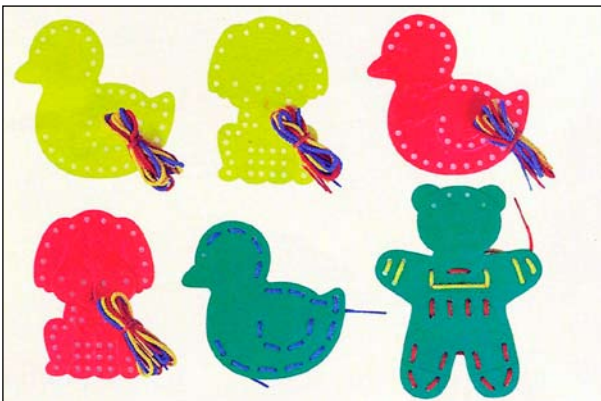
– Fűzős formák

– Fűzős kezek

– Fűzős állatok

– Falitáblás maxi geocoloredo

– Mozaik, mágneses tábla, képépítő, puzzle

Billentyűadaptációk, speciális billentyűzetek, egérkiváltó eszköz:

- Billentyűzetrács
- Óriásbillentyűzet, minibillentyűzet
- Botkormány
- Fényceruza
- Touchpad (érintőpanel vagy érintőtábla)
- Genius Easy Painter (rajzoló tábla)
- Kézi érintéssel vezérelt monitor

A taneszköz megfelelő helyzetben tartására szolgáló eszköz:

- Csúszásgátló fólia
- Lap- és füzet rögzítő csipeszek
- Laprögzítő alátét

Nagyméretű elemekből álló játékeszköz:

- Nagyméretű, nagyobb szilárdságú építőjátékok, kirakójátékok fából, műanyagból, mágneses kirakó

A nem beszélő gyermekek számára alkalmazott jelrendszer használatára alkalmas eszköz:

- Bliss-eszköztár
- A nem beszélő gyermekek számára alkalmas különböző beszéd szintetizátor
- Kommunikátor

A gyermek saját hangjának, illetőleg környezete hanghatásainak felerősítésére alkalmas elektronikus eszköz:

- Egyéni erősítő mikrofon (bátortalan, nagyon halkán beszélő gyermekeknek is ajánlott eszköz)

A beszédlejtés, artikuláció szemléltetésére alkalmas megfelelő nagyságú vizuális eszköz:

- Szájállásokat bemutató képsorok kontrasztos, nagyméretű változata

A helyes kiejtés gyakorlására alkalmas eszköz:

- Szoftver a kiejtés gyakorlására, számítógép CD-ROM-mal

Az artikulációs fejlesztésére szolgáló logopédiai eszközkészlet:

- Ajak- és nyelvgyakorlatokat fejlesztő eszköz
- Beszédtechnikai gyakorlatokat segítő eszközök, metronóm, tükör
- **Fúvástechnika** fejlesztésére, a fúvás intenzitását jelző eszköz:
 - Csőrös melodika
 - Hangok automatizálásához szükséges eszköz:
 - Hangokra vonatkozó gyakorlókészlet, logopédiai képsorozatok
 - Lottójáték
- A hanganyag **egyéni lehallgatását** szolgáló eszköz:
 - Walkman magnetofon, kazetták
- A **szóemlékezet** fejlesztését elősegítő nyelvi eszköz:
 - Memóriajátékok, társasjátékok
- **Diszlexia-prevenációs** olvasás- és írástanítási módszer eszközkészlete:
 - Meixner Ildikó: *Én is tudok olvasni. Olvasó- és feladatlapok a dyslexiás gyermekek számára.* Tankönyvkiadó. Budapest, 1978.
- A **diszlexia-redukációhoz** alkalmas tanulói munkaeszköz:
 - Meixner Ildikó: *Én is tudok olvasni. Olvasó- és feladatlapok a dyslexiás gyermekek számára.* Tankönyvkiadó. Budapest, 1978.
- A **kommunikációs helyzetgyakorlatok** és szituációs játékok gyakorlására alkalmas demonstrációs eszköz, a kommunikációs helyzetekben való eligazodást szolgáló készségek fejlesztésére alkalmas eszköz:
 - Makettek a hétköznapi élet helyszíneiről, tárgyak, állatok, növények modelljei műanyagból vagy fából
 - Egy nap Flóval

– Fabula állatmesék

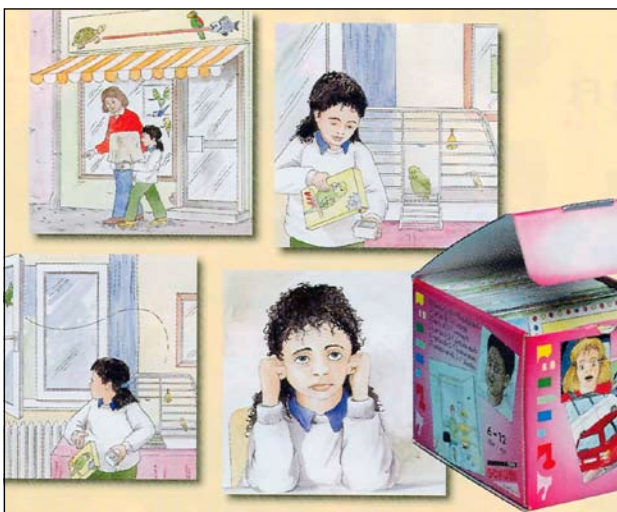
– Szakmák és szerszámok

– Videofilmek

A tömegkommunikáció alapismereteinek elsajátítását szolgáló eszköz:

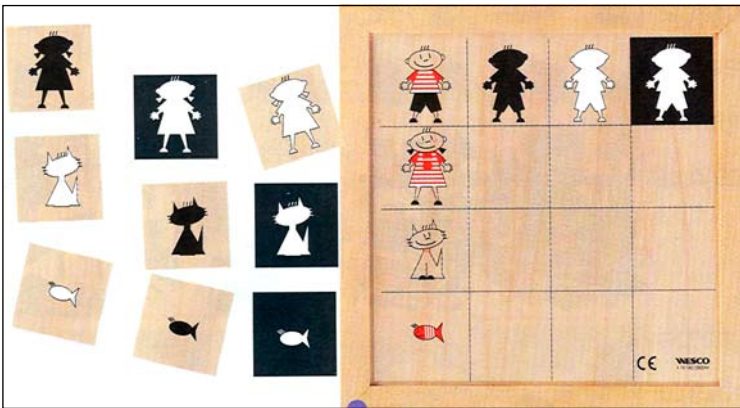
– Érzések

– Videokamera

Társadalmi helyzetgyakorlatok megjelenítésére alkalmas eszköz:

– A kirakott család

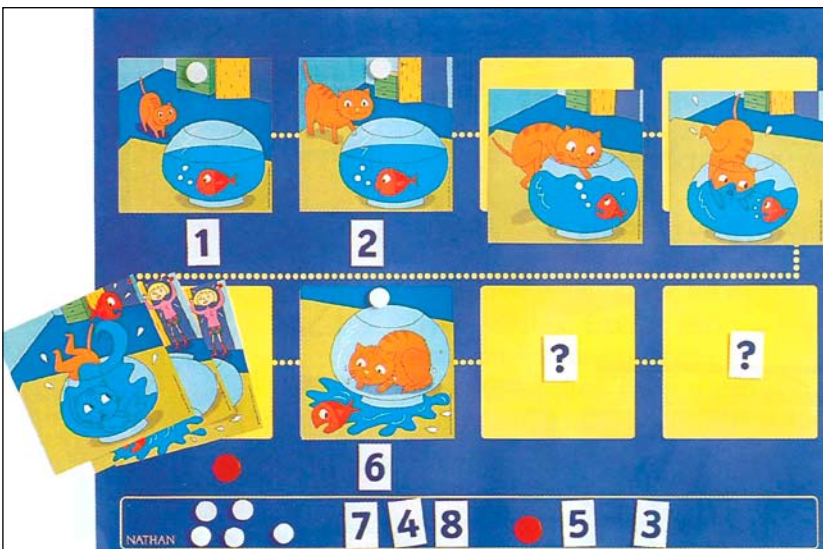

– Társadalmi helyzetgyakorlatok videokazettán

– Régi használati tárgyak modelljei

Köznapi helyzeteket meglevenítő szituációs gyakorlatokhoz szükséges eszköz:

– Mágneses tábla és nyelvi gyakorló

– Arkifejezések

– Tévékészülék, videolejátszó, videokamera, számítógéprendszer

– Számítógéprendszerhez csatlakoztatható projektor

– Tájékozódást, közlekedést elősegítő különböző hangjelzések, hanggyűjtemény a közlekedéshez

Szövegalkotást segítő, képileg leegyszerűsített, kontrasztos demonstrációs eszköz:

– Cselekvések

– Szócsaládok

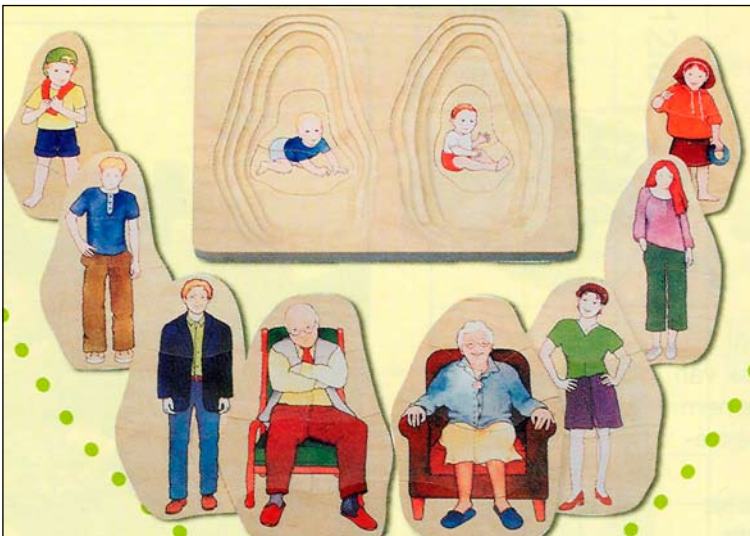
– Kommunikációs képsorozat

– Nagyméretű színes kontrasztos eseménykép-sorozatok

Az emberi élet szakaszainak bemutatására alkalmas eszköz:

– Családfa

– Életpálya

– Videofilm

– A **beszédértés**, az aktív/passzív nyelvhasználat beszédszintjének megismertetéséhez, szükséges munkaeszköz, auditív, vizuális és audiovizuális eszköz:

- Gyümölcslottó

vább manipulá-

A hang-betű egyeztetést vizuális úton is elősegítő eszköz nagyobb fizikai igénybevételnek is ellenálló, nagyméretű, rosszul koordinált mozgással is használható változata:

– Hang-betű egyeztető képes betűlottó (fa)

A vonalvezetést nemcsak vizuálisan, hanem fizikailag is segítő betűelem és betűsablon:

- Betűsablonkészlet, homorú, fa vagy műanyag, különböző méretű

A könyvek megfelelő helyzetben történő megtartását biztosító és a sorok követését segítő eszköz:

- Asztalra helyezhető állítható könyvtartó

Nagyméretű, az átlagosnál nagyobb igénybevételt bíró betű, szótag, szó differenciálására alkalmas eszköz:

- Betűkártya törhetetlen műanyagból vagy fából, szótagkártya törhetetlen műanyagból vagy fából

Állatok, növények valóságos bemutására alkalmas demonstrációs eszköz:

- Tartályos bogárnézőke

- Kitömött állatok, növénymodellek
- Akvárium, kalitka, nagy fali tablók, nagyító, mikroszkóp

A közvetlen környezetben előforduló élőlények megismerésének elősegítésére, látási tapasztalatok gyűjtésére alkalmas tanári demonstrációs és audiovizuális eszköz:

- Gyümölcskirakó

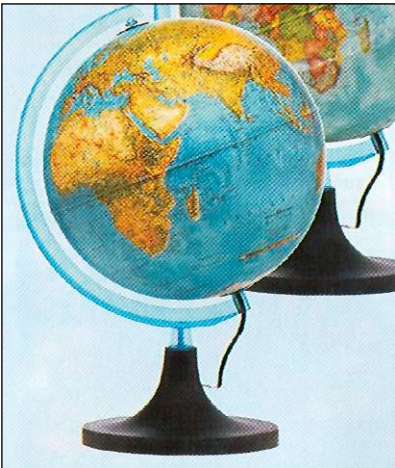
- Videofilm-sorozatok, fóliasorozatok, fali tabló, oktatóabló

Topográfiai készség fejlesztésére alkalmas eszköz:

– Terepasztal

– Világító földgömb

- Rajzolható, törölhető földgömb
- Rajzolható, törölhető térkép
- Térképmutató

A táj és lakóhely megismertetésére alkalmas domború demonstrációs és munkaeszköz:

– Domború térképek

A környezet felszíni formáinak és vizeinek megismerésére alkalmas domború demonstrációs eszköz:

- Domború térképek
- Terepasztal, makettek

A földrajzi fekvés meghatározásához demonstrációs eszköz:

- Iránytű, távcső

A ritmusérzék, mozgásügyesség, esztétikai érzék fejlesztésére, a mozgásos önkifejezés megvalósítására alkalmas munkaeszköz:

- Művészitorna-kellékek: szalagok, labdák, buzogányok, karikák

A mozgáskontroll fejlesztésére alkalmas eszköz:

- Egész alakos tükör

A helyes testtartás kialakítására, megtartására alkalmas eszköz:

- Műló, szivacshenger, párna, lábtartó, törzstámasz

Az egyensúlyérzék javítására alkalmas eszköz:

- Egyensúly deszka

- Ayres-háló, függőbillenő hinta, egyensúlydeszka, -henger
- Gólyaláb, kötélletra, ugráló labda, tojáslabda, lejtő

Mozgáskombinációk létrehozására alkalmas eszköz:

- WESCO 4. sz. mozgáskészség-fejlesztő táska

A célzómozgások javítására alkalmas eszköz:

- Füles labda, golyóslabda, DARTS célbadobó lándzsa, kugli
- Íj táblával

Az erőnlét és az állóképesség fejlesztésére alkalmas eszköz:

- Medicinlabda
- Teremkerékpár
- Súlyzók
- Taposógép
- Evezőpad
- Kombinált erőgép

A relaxációs eljárások megismerését segítő auditív és vizuális eszköz:

- Videokazetta, CD, hangkazetta

A mozgásügyesség fejlesztésére alkalmas eszköz:

- Golyófürdő
- Megatéglák
- Mászóka
- Óriás építőelemek

Az úszás elsajátítására, gyakorlására alkalmas eszköz, hidroterápiás tornaeszköz. A vízbiztonság kialakulását segítő különféle eszköz:

- Búvárkészlet

- Úszódeszka, békatalp, kézi ellenállások, vízi bordásfal, gumikarika

A tér- és iránygyakorlatok végzéséhez szükséges speciális munkaeszköz:

- Bocsa, labda, rúd, karika

Speciális tanulói közlekedési eszköz:

- Tandem kerékpár, háromkerekű kerékpár, roller
- Mozgatható, állítható kosárlabdapalánk, floorballkészlet
- Tollaslabda

Izomlazítást segítő eszköz:

- Masszírozógép, Omron TENS készülék, tangentor (víz alatti vízszugármasszázs)

Technikai feladatokra alkalmas speciális és/vagy adaptált munkaeszköz:

- Balkezesolló, rögzített alátét, csúszásgátló fólia, vastag alaklemezek

Hímzés bemutatására, gyakoroltatására alkalmas nagyobb anyagszilárdságú munkaeszköz:

- Lyukasztott fatáblák, előlyukasztott kártyalemez (karton)
- Hímzésminták kartonokon és kártyalemezeken, tűbefűző
- Gumibehúzó, különböző méretű tű

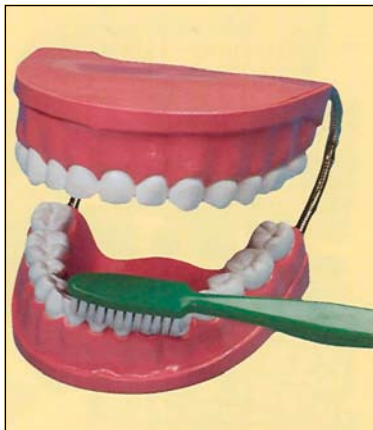
A hímzendő anyagok tartásának biztosítására alkalmas nagyobb anyagszilárdságú eszköz:

- Hímzőkeret

A szövés bemutatására, ismeretszerzésre, ismeretbővítésre, gyakoroltatására alkalmas munkaeszköz:

- Körmöscke, szalagszövő keret, szövőkeret, szövőszék

– Demonstrációs fogápolási modell

Az önkiszolgáláshoz szükséges készségek gyakorlására a tevékenységekben használt valódi tárgy és eszköz:

– **Házimunkák** eszközei (porszívó, vasaló, seprő, szemétlapát, mosdótál, mosógép stb.)

A háztartásban használt anyagok és eszközök nevét és a használat módját szemléltető vizuális információhordozók (prospektusok, használati utasítás, folyamatábra)

– Az önálló munkavégzéshez (pl. szövés, varrás) szükséges valódi **munkaeszköz:**

Szövőkeret különböző méretben, szövőszék, varrógép

– Az önálló munkavégzést lehetővé tevő, a munkafolyamat lépéseit, a munkavégzés vizuális struktúráját megjelenítő információhordozó:

Petrás Anna: *Szövőiskola*. Budapesti Művelődési Központ. Budapest, 1990.

Nagy Mari – Vidák István: *Nemzsképzítés. Jelenlévő Múlt*. Planétás Kiadó. Budapest, 1997.

4. Irodalom

Illyés Sándor (szerk.): *Gyógypedagógiai alapismeretek*. ELTE BGGYFK. Budapest, 2000.

Hatos Gyula: *Az imbecillisek pedagógiája*. Tankönyvkiadó. Budapest, 1991.

Hatos Gyula – Dr. Vaszilkóné Radványi Katalin (szerk.): *Tanítás a foglalkoztató iskolában*. ELTE BGGYFK. Budapest, 1997.

HOR RT. katalógusai

Katica Nathan: *Fejlesztő eszközök*. Termékkatalógus. katica@katica.hu

Magyar Taneszköztár. www.taneszkozta.hu

Wesco mozgásfejlesztő eszközök katalógusai